

me siniri yoluyla beyine ileten ve ışığa karşı duyarlık gösteren başlıca tabakadır. Arasındaki göz yuvarlağının içi şeffaf, pelte nevinden, camı bir cisimle doldurulmuştur.

Göz perdelenmesinde, araba tekerleğinin parmaklarına benzeyen parça parça bulanıklıklar ve mercek kabuğunda su sızdıran çatlaklar oluşur.

Göz perdesi alıcıları diye bilinen kimse ler sanatlarını 18. yüzyılın ortalarına kadar sürdürdüler: Bunlar gözün içine bir iğne sokarak, böylelikle bulanık merceği yatağından iterler ve camı cismin içine batırırlardı. Modern göz perdesi ameliyatı Ludwig XV.'in göz doktoru Jacques Daviel ile başlar. Daviel 1745'den itibaren bulanık merceğin saydam tabakanın kenarına kadar uzaklaştırılmasını büyük bir hasta kitlesi üzerinde ve lokal anestezinin yerleşmesinden 100 sene önce başarılı bir şekilde geliştirdi. Perdelenmiş merceğin gözden dışarı alınması, merceğin camı cismin içine batırılmasına karşı kesin ilerleme gösterdi; ameliyatın başka yan arazlara yol açması hemen hemen tamamıyla bertaraf edildi.

Daviel'in metodunun prensibi göz perdesi ameliyatında bugün hâlâ kullanılıyor. Tabii ameliyat en iyi cihaz ve âletler sayesinde hemen her zaman hiçbir yan tesire sebebiyet vermeksizin uygulanıyor. Lokal veya genel anestezi (yöreysele veya genel uyuşturucu) kullanılması gayet tabiidir. Bugünkü ameliyatın yapılışı ve nekahat devresinde verilen etkili ilaçlar en uygun tedavi sürecini garanti etmektedir. Üç ay sonra hıyata çıkartılan perdelenmiş merceğin ışık kırma gücünün yerini alan bir göz perdesi gözlüğü alır. Kamaşma ve sis kaybolur, dünya tekrar renkli ve tanımlanabilir hale gelir.

Bugün göz perdesi ameliyatının artık çok az bir tehlikesi vardır. «Bu sizin görme olanağınızı azaltan bir mercek puslanmasındır. Ne yazık ki bu durum daha fenalaşacak ve birgün ameliyat edilmeniz gerekecek. Fakat daha sonra tekrar iyi görme başlayacaksınız.» Bugünkü göz doktoru, göz perdelenmesinden rahatsız olanlara işte böyle der.

Bild der Zeit/Jan

Çeviren: TAMER ÇAKICI

ALFRED NOBEL'İN VASIYETNAMESİ

10 Aralık'ta bütün dünyada Alfred Nobel'in 75. ölüm günü anıldı. Acaba Nobel kimdir? Kendi adıyla anılan "Nobel Ödülü" nün hikâyesi nedir? İşte bu yazımızda bu ilginç soruyu ele alıyoruz.

Upsala Üniversitesinin fahri doktor ünvanının kendisine verilmesi dolayısıyla, Nobel'in sunduğu otobiyografisi, hal tercümesi şöyle başlıyordu: «Aşağıda imzası bulunan ben 21 Ekim 1833'te doğdum, mevcut bütün bilgimi özel öğrenimle sağladım ve hiçbir yüksek okula gitmedim».

Alfred Nobel Stockholm'un bir banliyö bölgesi olan Sterkelsebruk'ta dünyaya gelmiştir. Tanınmış bir mucit ve inşaat müteahhidi olan babası tam bu sırada iflâs etmişti. Öte yandan da yeni doğan bu çocuk çok zayıf ve kuvvetsizdi, kendisinden daha büyük olan kardeşleri Robert ve Ludwig ile oynayamıyordu bile.

Fakat birdenbire herşey değişti. Daha ABC'yi yeni söken Alfred herkesi hayrete düşürmeğe başladı. Çocukta büyük bir istidat vardı. Ne yazık ki şansı gene pek uzun sürmedi. Babası silâh ve patlayıcı madde fabrikaları kurmak üzere St. Petresburg'a gitmek, çocuklar da özel öğrenim görmek zorunda kaldılar. Düzenli bir oku-

la gitmeğe malî olanakları yetmiyordu. Böylece Nobel 16 yaşında babasının fabrikasında çalışmak zorunda kaldı.

Genç stajyer şimdi, o zaman yeni bulunmuş olan pamuk baru ve kollyum'la uğraşıyordu. Bu işte çalışırken birçok yeni teknik değişiklikler yapmağı becerdi. Fakat yalnız başına gene de bunların içinden çıkmak kolay birşey değildi. Bunun üzerine babası onu Amerikaya yolladı. O zaman kabiliyet ve istidatı olan gençlere orada okul diploması olmadan da mühendis olmak şansı tanınıyordu.

Çok geçmeden Nobel İsveççe ve Rusçadan mâda İncilizceyi de öğrendi. Daha sonraları Fransızca ve Almancayı da çabukça öğrenivermişti. Fakat ilk önce teknik bilgiye ihtiyacı vardır. Babasının tanıdıklarının çokluğu ona yardımcı oldu ve o zaman Amerikada yaşamakta olan dünyanın en tanınmış gemi mühendisi, hemşehrisi John Erikson onu yanına aldı.

Fakat Alfred buna rağmen Amerikada bir yıldan fazla kalmaya dayanamadı. Şimdi onun ihtiyacı esaslı bir laboratuvar tecrübesiydi. Babası gene yardım elini uzattı: Bundan sonraki istasyon Paris'ti.

Nitrogliserin ve Dinamit :

1854'te Nobel Petresburg'a döndü. Bu arada Kırım Harbi başlamıştı. Silâh ve

patlayıcı maddelere olan ihtiyaç artmış, işler de düzelmmişti. Babasının Petresburg'taki fabrikalarında gece gündüz durmadan çalışılıyordu. Fakat halen zayıf bir bünyeye sahip olan Alfred bu yorucu çalışmaya dayanamadı. Hastalandı, savaşın sonunda babası da bitmişti, bir taraftan da yeni siparişler kesilince iflâsı da pek uzun sürmedi.

NOBEL'İN UNUTULAMAYAN VASİYETNAMESİ

"... Mevcut bütün servetimin geri kalan kısmı aşağıda açıkladığı şekilde kullanılacaktır: Sermaye (31 milyon Kron'un üstünde) vasiyetnamiemi tenfiz edenler tarafından emin kıymetli evraka tahvil edilecek ve yıllık faizleri, geçen yıl içinde insanlık için en faydalı işler yapmış olan kişiler arasında taksim edilmek üzere bir fon teşkil edilecektir. Bu faizler beş eşit kısma (yaklaşık olarak 170.000 kron, ki bu halen 500.000 TL. kadar tutmaktadır) bölünecek ve bir kısmı fizik alanında en önemli keşfi veya icadı yapmış olan şahsa; bir kısmı en iyi kimyasal buluş veya islâhı yapmış olan şahsa; bir kısmı fizyoloji ve tıp alanında en önemli keşfi yapmış olan şahsa; bir kısmı edebiyatta ideal anlamda en şayanı dikkat eseri yaratmış olan şahsa; bir kısmı ulusların kardeşçe birleşmelerinde, mevcut orduların bertaraf edilmesinde veya azaltılmasında, barış kongrelerinin teşkili ve yayılmasında en çok veya en başarılı surette çalışmış olan şahsa verilecektir.

Fizik ve Kimya ödülleri İsveç Bilim Akademisi tarafından, fizyoloji ve tıp ödülleri Stockholm'daki Karolingische Institut tarafından, edebiyat ödülleri Stockholm'deki akademi; barış ödülleri Norveç Storting'ince seçilecek beş kişilik bir komisyon tarafından verilecektir.

Benim kesin vasiyetim şudur ki, ödüllerin taksiminde hiç bir şekilde milliyet farkı gözetilmeyecek ve ödüller yalnız onlara en lâyık olanlara verilecektir, ister İskandinavyalı olsunlar, ister olmasınlar."

1859'da bütün aile Petresburg'dan Paris'e göçtü. İşte Alfred Nobel kendisine o büyük serveti ve ünü sağlayan buluşunu burada yaptı: «Nobel'in patlayıcı yağı», nitrogliserin. Fakat bunun üretilmesi derhal patladığından, daha çok tehlikeliydi. Patlayıcı madde fabrikalarında patlamaların arkası kesilmiyordu. 1864'de Stockholm yakınında yeni yapılan patlayıcı madde fabrikası havaya uçtu. Birçok insan öldü, bunların arasında Alfred'in küçük kardeşi Emil de vardı. Bu haberi alan babasına inme indi ve hayatının sonuna kadar bir daha iyi olamadı.

O zaman ağabeyi Robert ona yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: «Sevgili Alfred, Allah rızası için bu lanetlenmiş mucitlik kariyerini biran önce bırak, o yalnız felâketten başka birşey getirmez. Büyük bilgin ve mükemmel yeteneklerle kendine daha ciddi işler bulabilirsin».

Fakat Alfred Nobel başladığı işi bitirmeden bırakacak tipten bir adam değildi. Tehlikesi olmayan patlayıcı maddeyi, Dinamit ismini verdiği şeyi buluncaya kadar 1862 olmuştu. Aradan on yıl geçmeden de dünyanın her tarafında dinamit fabrikaları kurulmuştu.

«Dinamitle dolu hayatının bu eserinin» anlamı hakkında sorulan bir soruya Nobel şöyle cevap vermişti: «Belki birgün benim fabrikalrım dünya yüzünden savaşı bütün barış konferanslarından çok daha çabuk silip süpürecek.» Çünkü dinamitin bulucusu daha atom bombasının ilk patlatılmasından çok önce şu kehanette bulunmuştu: «Böyle muazzam yok edici bir madde dost ile düşmanı aynı zamanda dünya yüzünden uzaklaştıracağı zaman bütün uygar milletler böyle bir girişimden korkacak ve çekineceklerdir».

TECHNISCHER ANSPORN'dan